

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Rantasalmen kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kristiina Järvenpää, kristiina.jarvenpaa@rantasalmi.fi, puh. 040 501 9831

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kunnanvaltuusto 14.8.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Mikäli Itä-Savon kunnat siirtyvät aluejaossa Pohjois-Savoon, voidaan alueen väestön terveys- ja hyvinvointieroja kaventaa ja palvelujen yhdenvertaista saatavuutta parantaa. Tämä toteutuu osana yliopistosairaalaa, jossa on kattavat palvelut alueen väestön tarpeisiin. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus paranee.

Uudistuksen tavoitteet ovat hyvät, rakenteellisilla uudistuksilla pyritään turvaamaan väestölle yhdenvertaiset palvelut. Rakenteellisessa uudistuksessa on kuitenkin otettava huomioon jo hyvin hoidetut osiot. Esimerkiksi Rantasalmen kunnassa on ulkoistettu kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuolto yksityiselle palvelun tuottajalle sillä seurauksella, että palveluiden saatavuus on

parantunut ja sen myötä terveys- ja hyvinvointierot alkanevat pidemmällä aikavälillä tasoittumaan. Rantasalmen kunnan alueella on huolena uudistuksessa etenkin peruspalveluiden saatavuuden kokonaisuus. Rakenteellisella muutoksella ei saa heikentää Rantasalmen kunnan nykyisen tasoista palvelutasoa.

Erikoissairaanhoidon osalta asiakkaan hoitoketjun rakentaminen niin maakunta- kuin yliopistollisen sairaalan vastuualueen kesken on erittäin tärkeää ja siihen pitää valtiolta saada riittävä rahoitus.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Vastaus voi olla myönteinen, jos pelastustoiminta Itä-Savon osalta siirretään Pohjois- Savoön. Tällöin on mahdollista ainakin alueellisesti saavuttaa ne hyödyt ja synergiaedut, joita uudistuksella muutoinkin tavoitellaan.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Päätöksenteko etäännyy alueen asukkaista väistämättä, kun maakuntavaltuusto korvaa nykyiset päätöksentekuelimet kunnissa ja kuntayhtymissä.

Esityksessä on lueteltu kolme vaikuttamistoimielintä, mutta ne eivät kata riittävällä tavalla demokratian toteutumista. Tarvittaessa maakuntavaltuuston on pystyttävä perustamaan erilaisia toimielimiä alueen tarpeiden mukaan, ne voisivat olla perusterveydenhuoltoon, sosiaalihuoltoon ja ennaltaehkäiseviin palveluihin liittyviä toimielimiä, joihin voidaan valita alueen asukkaita maakuntavaalien tuloksen mukaisesti.

Lisäksi asiakaspalautteen kerääminen ja sen hyödyntäminen palvelutuotannossa on erittäin tärkeää. Nämä asiakaspalautteet tulisi kerätä kaikissa maakunnissa yhtä laisella tavalla sekä julkaista avoimesti.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin [Maakunnan tulee pidättäytyä muusta kuin sille määrättyjen tehtävien hoidosta.]

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Sillä varauksella, että maakunnan tulee pitäytyä lainmukaisessa tehtävässään, käyttäessään tätä mahdollisuutta.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Tämä sillä edellytyksellä, että jo lain valmisteluvaiheessa olevat asukkaiden kannanotot otetaan huomioon lakia vahvistettaessa.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Yhteistoiminnan sääntely näyttää väljältä. Maakunnan kyky järjestää ja tuottaa laissa säädettyt tehtävät voivat olla hyvinkin vajavaiset ja se voi nojautua sen vuoksi jopa liiaksi yhteistyöjärjestelyihin. Sote-maakunnan ei pidä olla itseisarvo silloin kun on kyse alueen asukkaiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Asukkaiden hoitaminen ja yhdenvertaisuus sekä palvelujen saatavuus pitää olla tärkein tavoite uudistuksessa. Myös asukkaiden valinnanvapaus tulee huomioida uudistuksessa.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Rahoituksen riskit sote-maakunnalle kohdistuvat sen perusteena oleviin erilaisiin tarvekertoimiin, jotka eivät välttämättä turvaa alueiden erilaiselle ja eri tavoin muuttuvalle väestölle tarpeellisia resursseja ja palveluja. Henkilöstömenot palkkojen harmonisointineen muodostavat myös suuren rahoitusriskin, jota jouduttaneen hoitamaan sote-maakunnan lisärahoituksen kautta. Onko tarkoituksenmukaista, että lainavaltuuksista ja investoinneista säädetään kahdessa laissa? Tärkeää on rahoituksen luotettavuus ja ennakoitavuus. Kaavamaisuus ja pelkkä laskennallisuus saattavat jättää huomiotta sote-maakunnan toimintaympäristön ja johtaa rahoituksen vajeeseen.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei [Investoinnit ovat tiukassa valtion ohjauksessa. Valtionohjaus on avattava säädöksissä tarkemmin. On vaarana, että välttämättömiäkin investointeja jää tekemättä.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

29 §:n 2. mom. Osallistumista ja vaikuttamista tulee edistää erityisesti: ”voidaan” sana korvataan ”tulee” sanalla.

15§ Sote-maakunnan lainanottovaltuus

- lainanottovaltuudet on säädetty ehdotuksessa hyvin kontrolloidusti ja ylhäältä ohjatuksi, kun vain valtioneuvosto voi muuttaa sote-maakunnan lainanottovaltuutta kiireellisissä tapauksissa. Maakunnalla tulisi olla joustavammin oikeudet lainanottovaltuuksien muuttamiseen.

16§ Investointien ohjaus

- investointisuunnitelman tulee olla joustava tilanteessa, jossa investointitarpeita voi tulla suunnitelmakauden aikana

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Maakuntalaki siirtää erittäin merkittävän osan päätöksentekoa kunnalliselta itsehallinnolta Sote-maakuntaan. Sote-maakunta on uusi julkisen talouden toimija, jota ohjataan ylhäältä alaspäin. Kuntien kanssa maakunta neuvottelee valtuustokausittain - riittääkö tämä turvaamaan kuntien näkökulman paikallisiin ym. palveluihin?

Valtakunnallinen toimitila- ja kiinteistöhallinnan osaamiskeskus -osakeyhtiön tehtävät jäävät esityksessä epäselviksi. Osittain esitetty toimintamalli vaikuttaa edellisen lakiesityksen Tilakeskus-esitykseltä - onko osaamiskeskuksen perimmäinen tavoite muotoutua ajan myötä Tilakeskukseksi?

Sote-maakuntien yhteistoiminta on toistaiseksi saanut varsin vähän huomiota julkisessa keskustelussa. Valmistelussa on joillakin alueilla enemmän keskitytty rakentamaan rajoja maakuntien välille kuin rohkaisemaan rajat ylittävään yhteistyöhön.

Toisaalta laki mahdollistaa sote-maakuntayhtymien perustamisen, mikä osaltaan voi merkitä jälleen uusia hallintoyhdistelmiä ja sote-tuotannon monimutkaistumista sekä epäselvyyttä palveluja tarvitseville.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Lakiteksti ei vielä takaa sitä, miten palvelujen tasavertainen toteuttaminen alueellisesta ja paikallisesta näkökulmasta toteutuu käytännössä.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Erityisesti on kiinnitettävä huomioita 8 §:n 2 momentin vaatimuksiin.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin [Yhteistyöalueen sote-maakuntien kyky ja halu sopia yhteistyöstä ja työnjaosta voi osoittautua haastavaksi. Päätösmekanismi, jollei sopimukseen päästä, tulee olla riittävän yksinkertainen. Tarkennuksia tarvitaan ainakin yhteistyön laajuuden määrittelyyn. Erilaisten osa-alueiden yhteistyösopimuksia pitää pystyä tekemään riittävän yksinkertaisesti ja suoraviivaisesti asiakkaan palveluiden turvaamiseksi. Seurannan ja arvioinnin osalta kriteerien määrittäminen on myös tärkeää, samanlaiset mittarit kaikille.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

4§: Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus: Pykälässä todetaan, että palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä sote- maakunnan väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Jos keskittämisen kriteerinä on erityisosaaminen, niin se tulee määritellä tarkemmin.

Integroidussa palvelukokonaisuudessa, jossa tulevaisuudessa pyritään enenevässä määrin tuomaan palveluita ihmisille kotiin, jotta vältytään kalliimmalta palveluasumiselta tai laitoshoidolta, aiheutuu harvaan asutuilla seuduilla lisäkustannuksia. Näin ollen sote-maakunnan yleiskatteellisessa rahoituksessa tulee huomioida palvelujen saavutettavuus harvaan asutuilla alueilla todellisten välimatkojen (maantie- ja vesitieteytydet tosiasiallisesti mitaten) mukaan. Saaristoisuus määräytymistekijä tulee nostaa lakiesityksessä olevasta arvosta 0,113 % > 0,2 %:iin.

6§ ja 7§ Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen säädökset eivät ole riittävän selvät kuntien ja maakuntien välisen työnjaon osalta. Kunnissa ei uudistuksen jälkeen, jos nytkään, ole välttämättä asian vaatimaa osaamista ja jo nyt työnjako kuntien ja sote- toimijoiden välillä on varsin epäselvä ja tulkinnanvarainen.

25 §

Esitettyssä sote-maakuntalain 120 ja 121 pykälissä säädetään sote-maakunnan arviointimenettelystä ja sen talouteen liittyvistä arviointimenettelyn edellytyksistä. Edelleen esitetyn sote-järjestämislain 25 §:ssä on määrätty aloitteesta sote-maakunnan arviointimenettelyn käynnistämisestä. Kummankin esitetyn lain arviointimenettelyä koskevat säännökset näyttävät lähtevän siitä, että vain ministeriötasolla on osaamista ja kykyä tehdä aloite arviointimenettelyn käynnistämisestä.

Sote-maakunnan kuntajäsenillä ei tällaista oikeutta ole. Kunta tai kunnat voivat tehdä esitetyn sote-maakuntalain 30 §:n mukaisen aloitteen, joka ei ilmeisesti ole samantasoinen aloite kuin minkä ministeriö voi tehdä.

Arviointimenettelyn aloittamiseen ja sen käsittelyyn pitää lisätä kunnan edustus - ainakin silloin, kun kunta (kunnat) on arviointimenettelystä tehnyt aloitteen.

34 § 2. mom. kohta 11)

Koulutusyhteistyö sote-maakunnissa ja erityisesti alueiden eriasteisten oppilaitosten mukana olo koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa on oltava velvoittavaa.

Eriasteisten oppilaitosten sote-alan koulutus tulee sopia yhteistyöalueella.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita.

Yritykset tuottavat merkittävän määrän sosiaali- ja terveyspalveluita mm. fysioterapiassa, kotipalveluissa, ikääntyneiden hoivapalveluissa, lasten ja nuorten laitospalveluissa ja hammaslääkäripalveluissa sekä terveyspalveluissa. Niiden työllistävä vaikutus on myös huomattava. Yritykset tuleekin nähdä keskeisenä osana sosiaali- ja terveyspalveluja ja niiden toimintaedellytykset tulee mahdollistaa uudistusta tehtäessä.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

8 §:n 6) kohta lisätään: tavoitteet sote- maakuntien pelastustoimen tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle sekä resursoinnille;

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Lakiesityksen 13 - 18 pykälissä on koko seuranta-, arviointi- ja valvontarepertuaari. Siihen kuuluneen myös valvonta, jolla sote-maakuntaa tarkastetaan ja valvotaan.]

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin [Itä-Suomen vesistöalueilla tulee huomioida pelastustoiminta ja öljyvahinkojen torjunta kuten merialueilla.]

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Valtakunnan rajamaakunnat.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Palvelutasopäätös pitää olla osa sote-järjestämislain 34 §:n mukaista sote-maakuntien yhteistyösopimusta. Pelastustoimi suotta erotetaan sote - palveluista erilliseksi osakseen. Ensihoito kytkeytyy pelastustoimeen varsin tiiviisti, joten palvelutasopäätös liittyyköön myös sote-maakuntien yhteistyösopimukseen.

5 §

- kohta 3 merellinen pelastustoiminta korvataan sanalla vesialueiden pelastustoiminta.
- kohta 4 öljyvahinkojen torjunta merialueilla, laajoilla sisävesialueilla, rannikolla ja saaristossa

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Pelastustoimessa huomioitava alueen laaja vapaa-ajan asutus ja matkailu.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Pohjois-Savon maakuntaan [Kunta on varautunut sote-maakuntauudistukseen ja valtuusto on jo aiemmassa lausunnossaan 17.10.2019 § 55 ilmoittanut yksimielisesti halustaan valmistella sote-maakuntaa yhdessä Pohjois-Savon kanssa. Kunnan sote-ulkoistamissopimus ei rajoita kunnan sote-tuotannon liittämistä maakunnan tuotantoon, kun uusi sote-maakunta aloittaa toimintansa. Henkilöstö voidaan siirtää liikkeenluovutuksen periaatteilla muodostettavaan maakuntaan. Rantasalmen kunta alueena tukee sosiaali- ja terveystalouden toiminnallisen kokonaisuuden muodostamista Pohjois-Savon suuntaan. Etäisyys Rantasalmen keskustasta Kuopioon ei ole merkittävästi pitempi kuin Mikkeliin. Kuntalaisen kannalta muiden kuin Sosterin tarjoamien erikoissairaanhoidon palveluiden saatavuus Kuopiosta on tarkoituksenmukaisinta. Edelleen kuitenkin tulevaisuudessa asiakkaalla pitää olla valinnanvapaus palveluidensa osalta, jos asiakas haluaa hankkia palvelun toiselta alueelta, sen tulee olla mahdollista. Rantasalmen kunnan kannalta oleellisinta on, että perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluiden kokonaisuudet pysyvät jatkossa hyvällä tasolla. Kokonaisulkoistuksella kunnassamme on saavutettu hyviä tuloksia ja uudistuksella ei saa vaarantaa näiden hyvien toimintojen malleja. Ennen aluejaon muutosta, valtion tulee tehdä riittävät selvitykset aluejaon merkityksestä koulutukselle, elinkeinoille ja muihin toimintoihin liittyen.]

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä pääosin [Lakiesityksen 7 §:ssä todetaan, että väliaikainen valmisteluelin vastaa vuosien 2021 ja 2022 talousarvioiden valmistelusta. Vuosiluvut ovat ilmeisesti virheelliset ja erityisesti vuoden 2021 osalta.]

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin [Perustelu: Siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen purku - ja tasearvojen alaskirjauksesta aiheutuvat kustannukset pitää korvata kunnille täysimääräisesti, mikäli tiloille ei löydy kohtuullisessa ajassa uutta käyttöä. Lakiesityksessä oleva kompensatiomenettely on epäselvä ja sen soveltaminen yksittäisen kunnan talouden suunnitteluun on vaikeaa.]

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei [Kompensatiosääntely lakiehdotuksessa vaikuttaa vaikeasti tulkittavalta ja tulee kunnille vasta siinä vaiheessa, kun taloudellinen ongelma on jo käsissä. Asukkaat ovat kertaalleen maksaneet investoinnit ja niiden käyttökustannukset kuntaveroissaan. Käytöstä poistuvien tilojen korvauskustannukset tulevat käytännössä uudelleen maksettavaksi valtion verotuloista. Tarpeettomien kiinteistöjen tasearvot tulisi voida kirjata alas ilman kirjauksen tulosvaikutusta kunnan tilinpäätöksessä (tarvittaessa normimuutos kirjanpitosäännöstöön).]

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei [28 §:n sisältö näyttää tulkinnanvaraiselta ja johtanee sellaisenaan pitkällisiin riitoihin ja oikeusprosesseihin. Suomessa on perinteisesti ollut vahva sopimusvapaus ja pykälän

perustuslainmukaisuutta joudutaan mahdollisesti pohtimaan. Lainsäädännöllä ei tule säännellä mahdollisuutta purkaa ulkoistussopimuksia, jotka ovat saaneet lainvoiman.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoritua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin [Valtion rahoituksen periaatteissa pitäisi huomioida paremmin asukastiheys, ikärakenne ja vesistöjen rikkomat yhteydet sekä saaristoisuus. Viimeksi mainitulla on vaikutuksensa kaikkiin kotiin vietäviin sote- palveluihin sekä pelastustoimeen harvan asutuksen ohella. Integroidussa palvelukokonaisuudessa, jossa tulevaisuudessa pyritään enenevässä määrin tuomaan palveluita ihmisille kotiin, jotta välttää kalliimmalta palveluasumiselta tai laitoshoidolta, aiheutuu harvaan asutuilla seuduilla lisäkustannuksia. Näin ollen sote-maakunnan yleiskatteellisessa rahoituksessa tulee huomioida palvelujen saavutettavuus harvaan asutuilla alueilla todellisten välimatkojen (maantie- ja vesitieyhteydet tosiasiallisesti mitaten) mukaan. Saaristoisuus määrätymistekijä tulee nostaa lakiesityksessä olevasta arvosta 0,113 % > 0,2 %:iin. Sote- maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen (11 §), mutta sen saaminen on lain säädösten (11§ ja 26 §) valossa hyvinkin tarkan prosessin ja ehtojen takana. 11 §:ssä taattu oikeus ei välttämättä johda myönteiseen lisärahoituspäätökseen. Tästä johtuen sekä 11 §:n että 26 §:n sisältöä pitäisi tarkentaa rahoittajaakin

velvoittavampaan suuntaan. Rahoitustarpeen kasvusta (joka on asemoitu noin 1,2 %:iin vuodessa) huomioidaan 80 %. Ns. kannustuselementiksi jää 20 %. Koko ratkaisun toimivuutta sopii epäillä. Sote- maakuntauudistuksen taloudelliset vaikutukset on arvioitu jollakin tavalla. Muutokseen liittyy kuitenkin ennalta-arvaamaton määrä muuttujia, joiden vaikutuksia ei ole voitu huomioida. Karkeasti todeten: valtio vastaa kustannuksista 100 %:sti, mutta rahoittaa 80 %.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei [Ikärakenteen painotus on liian pieni, koska vanhustenhuolto tulee maksamaan vuosi vuodelta enemmän. Vanhusten määrän kasvu, hoitoisuuden vaativuus ja hoitajamitoitus kasvattavat kustannuksia. Lakipaketin sivuilla 1076 - 1079 on liite, jossa on palvelukertoimien tarvetekijät ja niiden painokertoimet. Kerroinjärjestelmä vaikuttaa suosivan kaupunkikeskuksia, jossa väestö on nuorta ja tervettä. Tarvetekijöissä ei ole huomioitu väestörakenteeltaan ja sairastavuudeltaan vanhusvoittoisia, harvaan asuttuja, pitkien etäisyyksien alueita.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin [Saaristoisuus liittyy pelastustoimen tehtävien rahoitukseen, jossa asukastiheys on arvioitu 5 %:n painotuksella. Asukastiheyden painotuksen tulee muuttaa 10 %:iin ja ottaa siinä lisänä huomioon ikärakennetekijän ja vesistöt.]

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä pääosin

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

kyllä pääosin [Järjestelmässä on kuitenkin varmistettava, ettei synny perusteettomia epätasa-arvon elementtejä maakuntien välille]

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Aiempaan verraten rahoituksessa tapahtuu erittäin suuri periaatteellinen muutos. Valtion ohjaus konkretisoituu säädöksessä ja tarkoittaa myös sitä, että poikkeamiin ei ole mahdollisuutta. Sote-palvelujen tarve voi vaihdella vuosittain eivätkä kustannukset toteudu tasaisesti. Missä määrin

tällainen palvelujen käytöstä johtuva välttämätön vaihtelu, joka vaikuttaa kassan hallintaan, otetaan huomioon?

Sote-maakuntia valtuutetaan tarvittaessa lainanottoon. Tämän valtuutuksen laajentaminen koskemaan kassalimiittia mahdollistaisi ainakin osaksi vaihtelukustannusten kattamisen. Palvelujen tarpeen arviointi on sitä hankalampaa, mitä pienempi sote-maakunta on. Niinpä konkreettinen keino palvelujen käytön vaihtelun arviointiin ja siihen vastaamiseen on jo nyt pienten, suunniteltujen sote-maakuntien liittäminen suurempiin kokonaisuuksiin.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

kyllä pääosin

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa [Kuntakohtaisen valtionosuuden laskeminen ja riittäminen jäljellejäävien palveluiden rahoitukseen on tässä vaiheessa vaikeaa arvioida.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitetyt verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Henkilöstön palkkojen harmonisointi, erilaisten työaikamuotojen harmonisointi ja muut virka- ja työehtosopimusten soveltamiseen liittyvät kysymykset tulevat olemaan riskitekijä sekä taloudellisesti että toiminnallisesti.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä pääosin

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä pääosin [Sote-maakunnan rakennelaki säätelee kohtuullisen hyvin sote-maakuntien muutostilanteita, joita on todennäköisesti odotettavissa. Valtion hallinnon mukautuminen / mukauttaminen maakuntajaon mukaiseksi on perusteltua.]

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

kyllä

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä pääosin

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin

vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Ministeriö neuvottelee mm. maakuntien kanssa ja erikseen yhteistyöalueiden kanssa. Erilaisten neuvottelukokoonpanojen (mm. sote-maakuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta, sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta, yhteistyöalueen sote- maakuntien yhteistyösopimus jne.) tavoitteiden, ohjaustoimien, valvontojen ja määräysten yhteensovittaminen tulee olemaan työlästä tai jopa mahdotonta. Byrokratia lisääntyy ja henkilöstön tarve kasvaa.]

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei pääosin [Vuorovaikutusohjauskokous on tarpeeton ja lisää byrokratiaa. Sote-maakunta on järjestämisvastuussa oleva taho.]

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusten arviointia tulisi tarkentaa ainakin koulutuksen ja elinkeinojen näkökulmasta.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei [Uudistuksen alussa kustannuksia kertyy mm. kuntalaisille ja asiakkaille tiedottamisesta, henkilöstön koulutuksesta, palkkojen harmonisoinnista, ict-integroinnista, organisaatorakenteen uudistamisesta, erilaisten työkuultuurien integroinnista ja uuden oppimisesta. Kustannukset painottuvat erityisesti integraation alkuun, mikä tulisi ottaa huomioon rahoituksessa. Kustannuksia tulee kohdistumaan myös yksityisille toimijoille esim. apteekeille. Sote-maakunnan alun 2 - 3 vuoden aikana muutoskustannukset ovat huomattavasti korkeammat kuin laskennalliset kustannukset. Näitä kustannuksia ei ole riittävästi huomioitu.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

ICT ratkaisujen ja arkkitehtuurin toteuttaminen vie vuosia. Tämä on huomioitava rahoituksessa, investointisuunnitelmissa, lainavaltuuksissa sekä laskennallisessa rahoituksessa. Järjestelmät on yhtenäistettävä koko valtakunnassa.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

Rantasalmen kunnan osalta ulkoistussopimukset päättyvät viimeistään uuden sote-maakunnan toiminnan alkaessa.

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Rantasalmen kunta toteaa lisäksi, että lakivalmistelusta jää epäselväksi palvelusetelien rooli jatkossa. Etelä-Savossa palveluseteli on jo käytössä Essotessa ja Sosteri on aloittamassa palvelusetelien käytön.

Palvelusetelimallin alasajo olisi useille paikallisille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyrityksille kuolinisku ja heikentäisi maalaiskuntien asukkaiden edellytyksiä saada palveluita lähellä.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Tolvanen Riitta
Rantasalmen kunta